

Franckesche Stiftungen zu Halle

Considerationes Modestae & pacificae Controversiarum De Justificatione, Purgatorio, Invocatione Sanctorum, Christi mediatore, & Euchariastia

Forbes, William

Helmstadii, A. MDCCIV.

VD18 11391456

Caput IV. In quo litis de sola fide iustificante iusta consideratio continuatur.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permission please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha53-1-219598

tem justificatur magis, quia omnia iustitiae opera, in fide recta fieri & a fide procedere debent. Sic ille. Neque enim fides in justificationis vel salutis tantum principio, sed & in perpetuo progressu praecipuas agit partes: nam fides sic est aditus & janua ad iustitiam & salutem, sicut Patres loquuntur, ut perpetuo etiam prosequatur progredientem, & in deducendo atque in actionibus omnibus pietatis praestandis primas semper teneat, seu, ut dictum, praecipuas agat partes. Proinde S. scriptura non immerito fidei, ut principi, duci, matri ac fonti omnium bonorum operum in fidelibus, (fides enim excitat & movet affectum ad dilectionem, poenitentiam &c. quancquam opera exteriora, quae a fide manant, fiant ab ea, mediante charitate, quam ipsa fides excitavit & continuo comitatur, ut recte Vasq. in prim. 2. tom. disp. 210. cap. 7. n. 53. 54.) remissionem peccatorum & salutem adeo saepe adscribit. Sed ne caput hoc nimium excreseat, quae supersunt dicenda hac de re, in capita sequentia rejicientes, pergamus.

CAPUT IV.

In quo litis de sola fide justificante iusta consideratio continuatur.

Opera, quae in negotio justificationis & salutis excluduntur, Rom. 3. 20. 24. 28. c. 4. 5. c. 11. 6. Gal. 2. 16. Eph. 2. 9. Philip. 3. 9. 2. Tim. 1. 9. Tit. 3. 5. sunt opera legis naturae,

rae,

rae, & Mosaicae, non tantum ceremonialis, sed etiam moralis, a Gentilibus vel Judaeis ante & citra fidem & gratiam Christi, solis liberi arbitrii viribus facta, quae operantes sibi imputabant, & non gratiae Christi, & propter quae se justificationem ac salutem mereri, Judaei maxime, licet falso, existimabant; non autem opera ex fide & speciali gratiae Christi concursu facta. Libentissime concedimus, omnibus in universum operibus, etiam fidei, vim justificandi recte adimi, si opera ipsa nude & per se spectentur, id est, extra respectum fidei in Christum seu gratiae divinae in Christo datae, sique propriae ipsorum dignitatis seu valoris ac meriti ratio habeatur; (Pag. 20.) immo innumera scripturae loca, ut infra dicemus, excludunt omnem superbam fiduciam seu gloriationem coram Deo quorumque operum, quae fiunt vana renatis ex renovatione spirituali, vel ex arbitrii nostri viribus ante regenerationem; ita ut Romanenses etiam plurimi, *sua nimia meritorum jactatione*, quancquam ex Christi gratia, ut ipsi docent, provenientium, multum Christi gratiam obscurant, licet non omnino evertant, quod faciebant, quibus cum B. apostolo res erat. Quando tamen de speciali apostoli scopo & mente in locis supra citatis agitur, certe in illis fatendum est, non agere eum de quibuslibet operibus, etiam fidei, sed *de operibus legis tantum*, & per quae operantes se justitiam ac salutem mereri, quancquam falso, opinabantur. Hoc enim ex professo & praecipue agit apostolus in epist.

epist. ad Rom. ut & in illa ad Galat. atque etiam in aliis, quae citantur, locis incidenter, ut ostendat, neque per legem, neque per vires nostras naturales, aut propter propria merita inde profecta, sed per unam Christi fidem & gratiam Dei impro-meritam, nos iustificari. Hanc esse b. apostoli mentem, ex eo abunde patet, quod in omnibus fere locis, *legis & fidei, operum & gratiae, ac misericordiae divinae antithesis* aut expresse legatur, aut necessario esse intelligendam, ipsae locorum circumstantiae clarissime ostendant. *Effecta* enim *gratiae & fructus fidei* (ut sunt actus spei, dilectionis, poenitentiae, orationis, &c.) ex quibus Iac. 2. 22. fides ipsa quodammodo perfici & consummari dicitur, *ipsi gratiae ac fidei, tanquam contraria* opponi, aut ab eadem in iustitia ac salute consequenda simpliciter excludi, aut separari, non nisi absurdissime & contra innumera scripturae loca asseritur. Lege, obsecro, Rom 9. 30. 31. 32. & cap. 10. 3. (ubi apostolus *iustitiam suam*, i.e. ex suis & naturae viribus ac virtute legis effectis operibus partam, qualem Iudaei superbe iactabant sibi, & arrogabant, manifeste opponit *iustitiae Dei*, i.e. a Deo & Christi gratia proveniente, atque coram Deo propter Christum, & non coram hominibus tantum, iustos facienti) & Philip. 3. 7, 8, 9. ubi apostolus suam iustitiam quae ex lege est, i.e. legalem seu iudaicam, quamque ante conversionem sui ad fidem Christi, pro detrimento & σκυβαλοῖς, seu stercoribus habet. De omnibus autem suis tum ante tum post con-

C

ver-

versionem factis operibus loqui ibi apostolum, & omnia omnino pro damno & stercore habere, crassus est quorundam Protestantium error, pag. 21.) Nam quæ S. Paulus ibi *οὐκ ἔσθ' ἔργα* vocat, ea opera intelligit (inquit Hospinian. in libro de Formula concordiae pag. 221.) quæ in pharisaismo fecerat. Vide etiam Bulling. Hyperium, Piscatorem, aliosque in illum locum, atque imprimis Vorstium in Schol. Alex. contra Sibrandum pag. 226. 227. 228. & 230. ubi hac de re prolixè disserit, & Colloq. Altenburg. pag. 120. 121. 294. Nec aliter loca hæc omnia citata intellexere Patres cum graeci tum latini. Adis Chrysostomum, Theodoretum, Theophylactum, Oecumenium, aliosque veteres, Augustinum imprimis, gratiae Christi acerrimum propugnatorem, toto paene libro de Spiritu & litera, praesertim cap. 13. & 29. & lib. 83. Quæst. qv. 76. & c. Quod affirmant permulti Protestantes, *negare apostolum simpliciter Rom. 4. 2. & seqq. Abrahamum ex operibus, etiam fidei, justificatum esse, falsum est*; sic enim S. Paulus aperte contradiceret S. Jacobo disertissime contrarium affirmanti cap. 2. 21. ineptas enim horum locorum in speciem pugnantium conciliationes a multis hodie excogitatas hic nihil moror, alibi, cum Deo, fuferefuturus. Intelligit tantum b. apostolus eo loco *opera legis vel naturæ, sine fide in Christum facta*: i. enim non loquitur hic b. apostolus de aliis operibus, quam de quibus ante cap. 3. 20. & seq. verba fecerat, ubi non semel *opera legis* directe vocavit; nam secus argumenta ipsius

ipſius nec inter ſe, nec cum theſi principali (qvæ eſt, *nec Iudæos nec Gentiles*, maxime autem Iudæos, qvīdē lege gloriabantur, *sine fide in Christum coram Deo iustificari unquam potuisse*) vere cohaerent. 2. Qvia verſu 2. negat apoſtolus in Abrahamo juſtitiam & gloriam ex operibus non ſimpliciter, nec coram hominibus, ſed *coram Deo*: ſic enim (ut explicat verba Auguſtinus in Expoſitione epiſt. ad Gal. cap. 3. Aliud eſt *non iustificari*, aliud *non iustificari apud Deum*) oſtendit, de illis operibus ſe loqvi, qvæ ab hominibus qvīdem laudem, ſed non mercedem æternam a Deo (qvod non niſi per fidem fit) expectare poſſunt. 3. Qvia ſtatim verſu 3. ex Gen. 15. ſubdit, *Credidit Abraham Deo*, &c. Hunc enim ſcripturæ locum idcirco apoſtolum adduxiſſe, ut oſtendatur, in Abrahami operibus fidem adfuſſe, egregie docet Auguſtinus præf. Enarrat. pſ. 31. al. 32. Qvam præſationem lege, obſecro, diligenter, ſi tibi mentem b. Auguſtini hoc de apoſtoli loco intelligere volupe eſt. 4. Qvia verſu 4. & 5. facit oppoſitionem inter *operantem*, cui merces ex debito tribuitur, *non ex gratia*, & inter *non operantem*, ſed *credentem*. Pag. 22.) Vbi per *operantem* non qvemlibet qvolibet modo, etiam ex gratia, bene operantem intelligit, ſed eum tantum, qvī juſtitiam legis unice ſectatur, ſuisqve operibus juſtitiae laudem & præmium a Deo promereri ſe exiſtimat: & per *non operantem*, non eum, qvī nihil ſimpliciter operatur, ne ex Chriſti gratia qvīdem, (hoc enim abſurdiſſimum eſt; nam talis utiqve credit, ſpe-

rat, diligit, respiscit, orat, &c.) sed qui operibus suis sine fide & gratia Christi factis non confidit, nec iustitiam aut meritum illis tribuit, sed totus pendet a Dei gratia, cum agitur de sui iustificatione, ideoque in hac antithesi non *opponit* solam fidem bonis operibus ex fide factis, sed *fidem operibus sine fide & gratia Christi factis*. Denique v. 13. & seq. *legem & fidem* eodem sensu inter se opponit, quo antea *opera & fidem* opposuit, & quo alibi *legem & gratiam* opponere solet. Vnde liquido apparet, per *opera*, quae a iustificationis actu apostolus excludit, intelligenda esse duntaxat opera legis, quae ex nostris viribus proficiuntur, & quibus perfecta & continua obedientia legi praestatur, ac proinde per quae quis sese iustitiam mereri, quamvis falso, existimat; non autem opera gratiae ex fide Christi promanantia. Praeter alios viros doctissimos, de quibus infra, hoc communiter statuunt, qui vulgo appellantur Remonstrantes. Vide Arminium, disp. theolog. de Iustificatione, thes. 4. 5. 7. 8. 9. Vorst. in Catal. error. Sibr. Lubberti, pag. 49. 54. & in Schol. Alex. pag. 220. 221. 222. 225. 235. 256. 268. 270. atque alibi passim. Videatur etiam Gerhardus, theol. lutheranus, Disputationum theolog. parte secunda de Harmonia Calvinianorum & Photinian. pag. 912. ubi hanc verissimam sententiam erroribus accenset Photinianorum.

Quod & ibidem v. 6. & seq. ex auctoritate Davidis, Ps. 31. al. 32. confirmat apostolus, *Beatum esse hominem, cui Deus acceptam fert iustitiam sine operibus*

bms. De iisdem operibus, de quibus haec tenus demonstratum est, apostolum loqui, ex tota disputatione & verborum serie, verba illum facere manifestum est.

Nec possunt omnia omnino opera a causis justificationis excludi, nisi excludatur etiam fides ipsa; quam esse quoddam opus, etiam nostrum, i. e. auxilio gratiae a nobis praestitum, quis neget? Atque hic primum injuriam faciunt Romanensibus Remonstrantes in sua nupera Apologia pag. 111. ubi affirmant, *Pontificios diserte negare, fidem, qua justificamur, esse actum*, nedum actum nostrum, sed *habitum* tantum esse velle, & quidem *infusum* a Deo. Haec quidem sententia a plerisque Scholasticis defenditur; sed multi sunt Romanenses; quibus eadem improbatur.

pag. 23.) Vide A. Vegam opusc. de Justif. q. 1. prop. 1. pag. 795. ubi expresse affirmat, S. Paulum locis illis, quibus de justificatione agit, non de fide habituali, nec acquisita nec infusa, sed solum de actuali intelligendum esse, & compluribus rationibus idem confirmat: quas apud auctorem lege. Vide & Bellarm. de Justif. lib. 1. cap. 16. sect. *Dicent, excludi etiam fidem*, aliosque. Errant & illi Protestantes, qui *fidem non proprie, sed correlative & metonymice accipi* volunt, cum illa justificari dicimur, scilicet pro justitia Christi & remissione peccatorum per fidem apprehensis. Certe scripturam non interpretantur, sed manifeste torquent, & vim ac efficaciam fidei frigidissime exponunt, qui ita sentiunt: Fides enim vere

& proprie, ut causa, concurrit ad justificationem nostri, non quidem ut causa principalis vel meritoria, attamen ut instrumentalis, ut saepe dictum; ideoque effectus, nimirum justificatio nostri, de illa proprie & sine tropo praedicatur. Fons hujus erroris, ut & aliorum multorum, est, quod opponant causas instrumentales principalibus in negotio justificationis nostrae, quae tamen omnes conjungendae sunt, quandoquidem amice inter se conspirant: Vere enim atque etiam proprie dicimur & *per fidem* & *per Christi merita* & *per remissionem peccatorum* justificari, quamquam non eodem modo. Quid aliud dicunt omnes omnino Protestantes, qui, quid dicant, intelligunt, *fide nos organice sive instrumentaliter justificari* asserentes? Illorum testimonia in hanc sententiam, quae infinita fere sunt, allegare, inutilis est labor. Vide Meisner. in Philos. Sobr. part. 1. p. 280. & part. 2. p. 489. nec non Sibrand. in Epist. disceptat. de Fide justif. contra Bertium. Inepte subtiles sunt Protestantes illi, qui *fidem etiam ipsam a negotio justificationis excludi volunt, ut est opus, sed non ut instrumentum* apprehendens justitiam. Neque enim fides est instrumentum sive medium justificationis nostri, nisi ut opus; quia non habitu, sed actione & operatione fidei, justitiam apprehendimus, sive consequimur: proinde fides in negotio justificationis nostri concipienda est, ut actio & operatio, vel ut opus, non meritorium, ut saepe dictum, sed pure instrumentale, quo justitiam accipimus, sive obtine-

mus.

mus. Ut recte contra Pareumde Iustific. contra Bellarmin. lib. 1. cap. 16. p. 280. 281. Theologos Leyd. in Censura, &c. cap. 10. pag. 148. aliosque permultos, docent Remonstrantes in Apol. cap. 10. pag. 111. 112. Vorst. in Schol. Alex. contra Sibrandum pag. 224. 232. immo Sibrandus ipse, quo nemo rigidior, nemo pertinacior, licet hic parum sibi constans. Pag. 24.) Ita inquit in Discept. epist. de Fide Iustificante contra Bertium pag. 20.

Atque haec est communis nostrorum doctorum sententia (scilicet fidem non proprie, sed relative nos iustificare. Quam vere hoc dicat Sibrandus, hic non moror; falsissimum tamen est, quod asserit, quando theologos protestantes communiter ita tantum intelligere vult.) Si quis tamen dixerit, fidem in hac propositione, *Homo iustificatur fide*, instrumentaliter accipi, non negaverim ego, hominem isto opere, ut instrumento, iustificari. Fides enim revera est opus, per quod, tanquam per instrumentum sive medium, iustitiam apprehendimus. Idem ibidem confirmat auctoritate Vrsini in Catech. q. 63. *Illo opere iustificamur, tanquam instrumento sive medio, non tanquam causa impulsiva.* Et in Comm. ad errores Vorstii pag. 659. *Cum fides, quae est opus, instrumentaliter accipitur, non male dicitur credens ex opere sive per opus iustificari.* Citat ibidem Vrsin. in catech. f. 454. & f. 450.

Quando autem dicit apostolus Rom. 4.5. *Ei vero, qui non operatur, credenti autem* &c. non operat ibi credentem non operanti simpliciter; ni-

hilenim absurdius dici posset: nam fides opus est nobis mandatum a Deo, sub promissione remissionis peccatorum, 1. Ioh. 3. 23. ideoque vocatur opus Dei, Ioh. 6. 29. quia scilicet Deus ipse id a nobis fieri postulat; sed *non operanti*, id est, ut supra dictum, qui non affert sua opera, suae naturae viribus aut legis adminiculo facta, nec ex iis quaerit aut expectat iustitiam, quasi mercedem iis debitam. Et quod ibidem Apostolus dicit, *Deum impium justificare*, absit, cum quibusdam rigidioribus Protestantibus intelligas de homine in ipso justificationis actu impio simpliciter existente, (hoc enim cum omni fere scriptura e diametro pugnat) sed eo, qui paulo ante talis erat, nunc tamen suam impietatem serio deplorans & ad thronum gratiae confugiens, per fidem in Christum gratis justificatur. Inter Protestantes vide Philippum Melanchthon. in Corpore doctr. edit. an. 1572. pag. 100. 106. 455. Pezel. parte 4. Object. pag. 428. & 437. Vorst. Schol. Alex. pag. 242. & seq. ut alios innumeros mittam.

Patres plurimi nos sola fide justificari affirmant, Orig. in cap. 3. ad Rom. circa finem. Hilar. Canone 8. in Matth. Basil. m. homil. de Humilitate, Ambrosius, aut qui illorum Com. auctor est, in cap. 3. & 4. Rom. & in cap. 1. primae ad Corinth. & Serm. 45. (nisi hic Maximi potius sit, quam Ambrosii) Nazianzenus Orat. 26. de Moderatione in disputando: Pag. 25.) Chrysostr. in cap. 3. ad Gal. & 2. Eph. hom. 5. in Sermone de fide & lege & c. hom. 2. ad Rom. hom. 3. ad Titum; Hieron.

ron. in cap. 4. & 5. ad Rom. & in 1. 2. 3. ad Gal. Theodoretus Therapeut. 7. Augustinus contra duas epistolas Pelag. lib. 1. cap. 21. l. 83. Quæst. 9. 76. De tempore sermon. 68. & in Exposit. 3. ad Gal. Cyrill. Alex. lib. 14. in Ioh. cap. 18. Leo epist. 70. & sermon. 4. de Epiphania: Petrus chrysologus serm. 34. Prosper aqvitan. epigram. 9. Claudius Marius Victor in Genesin, lib. 3. Hesychius in Levit. cap. 14. Sedul. in 4. & 8. ad Rom. Primasius in 4. & 8. ad Rom. in 2. ad Cor. & Gal. Theophyl. in 3. ad Gal. Oecum. in 3. ad Rom. Bernh. serm. 22. in Cantic. & epist. 77. Lege loca apud auctores ipsos. Sed si pura mente & ab omni partium studio libera, omnia hæc & qvotqvotalia in hanc sententiam citari possunt loca legeris, clare videbis, per vocem *sola* Patres omnia simpliciter fidei & gratiae opera a causis justificationis & salutis aeternae nunqvam excludere voluisse, sed legem naturae & mosaicam. 2. opera omnia propriis viribus sine fide in Christum & gratia Dei praeveniente facta. 3. falsam fidem vel haeresin, cui tunc fidem, non autem operibus opponunt. 4. necessitatem absolutam (etiam si potestas aut occasio desit) faciendi opera externa etiam ex gratia proficiscentia, ut charitatis, poenitentiae, sacramentorum perceptionis: tum enim efficit sola fides sine operibus externis, sed non sine omni bono affectu poenitentiae, & dilectionis in Deum, quæ opera sunt interna. 5. omnem inanem fiduciam & gloriationem operum nostrorum quorumlibet, non tan-